

กรรม ในพระพุทธศาสนา

ธรรมะเล่มน้อย

เป็นหนังสือธรรมะขนาดพกพารายเดือน ๑๒ เล่ม ๑๒ เดือน เพื่อเจริญสติและแสวงหาปัญญาเบื้องต้น สำหรับผู้ไม่มีเวลาศึกษาเนื้อหาโดยละเอียด สามารถมีส่วนร่วมได้โดย

๑. ผู้ที่อ่านแล้วคิดว่าดีมีประโยชน์ โปรดส่งมอบให้แก่ผู้อื่นต่อ เปรียบดังท่านให้ทาน

๒. สนับสนุนการจัดพิมพ์หนังสือธรรมะเล่มน้อยตามกำลัง

๓. เลือกจัดพิมพ์หนังสือธรรมะเล่มน้อย เพื่อเผยแผ่ในวาระต่าง ๆ เช่น งานวันขึ้นปีใหม่ งานวันเกิด งานสมรส งานเฉลิมฉลอง งานบุญ งานศพ ฯลฯ โดยสามารถเลือกเอาเฉพาะ ส่วนที่เป็นธรรมบรรยายและพิมพ์บางส่วนเพิ่มเติมได้

ธรรมะดี ๆ มีติดตัวไว้ เพื่อเจริญสติและปัญญา

ร่วมเป็นเจ้าของภาพพิมพ์ธรรมะเล่มน้อยได้ที่

หอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ

โทร. ๐ ๒๙๓๖ ๒๘๐๐

สังขสารจากสวนโมกข์ กรรมในพระพุทธศาสนา

เราเป็นพุทธบริษัท ต้องรู้เรื่องกรรม
ในพุทธศาสนา ไม่หลงเอาเรื่องกรรมใน
ศาสนาอื่นมาถือปฏิบัติ ซึ่งมันแต่ต้องเวียน
ว้ายไปตามกรรม อย่างน่าเวทนา ไม่อาจ
จะอยู่เหนืออำนาจกรรม หรือลุดถึงสิ้นกรรม
ลงไปได้.

ทำไมต้องรู้เรื่องกรรม? เพราะชีวิต
 เกี่ยวข้องอยู่กับกรรมและเป็นไปตามกรรม
 หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งให้ลึกลงไป ก็กล่าวว่า
 ชีวิตก็คือกระแสกรรมนั่นเอง. มีกรอยาก
 ทำกรรมแล้วก็ทำกรรม รับผลกรรมแล้วก็ยัง
 อยากทำกรรมอื่นต่อไปไม่มีที่สิ้นสุด ดังนั้น
 ชีวิตก็คือกระสวนหรือ pattern แห่งกรรม
 นั่นเอง. ถ้าเรารู้เรื่องดี ก็สามารถทำให้
 ราบรื่น ไม่เกิดปัญหาหรือความทุกข์ทรมาน.

ลัทธิกรรม ๒ ชนิด ลัทธิกรรมที่สอน
 กันอยู่ก่อนหรือนอกพุทธศาสนา และกรรม
 ที่เป็นหลักในพุทธศาสนา. อย่างแรกสอน

เพียงครั้งเดียว ไม่มีการชณะกรรม แต่อยู่
ภายใต้กรรม อยากอยู่ใต้อำนาจกรรม ให้
กรรมช่วย อย่างชนิดที่ต้องเป็นไปตามกรรม
โดยไม่มีทางต่อสู้. ทำกรรมกันเสมือน
สะสมทุนเพื่อการเกิดใหม่ที่พอใจกว่า อย่าง
ไม่เคยคิดว่าจะทำความสิ้นกรรมเอาเสียเลย,
หวังพึ่งกรรม แทนที่จะทำความสิ้นกรรม.
ส่วนพุทธศาสนานั้น รู้เรื่องกรรม ถึงขนาดที่
จะเอาชณะกรรมหลุดพ้นจากกรรม ไม่แบก
ของหนักคือกรรมอีกต่อไป. ไม่ต้องนั่งอ
มืองอเท้า หรือเอาไปฝากไว้กับพระเจ้า หรือ
มีวิธีไสยศาสตร์สำหรับล้างกรรม ในแม่น้ำ

ศักดิ์สิทธิ์เป็นต้น.

การอยู่เหนือกรรม เป็นสิ่งที่ไม่ค่อย
จะมีใครเชื่อ และจะเห็นเป็นเรื่องข้อมแมว
ขายไปเสียอีก. มันเป็นสิ่งที่มิได้ โดยมี
พระพุทธองค์เป็นกัลยาณมิตร เป็นเหตุให้
ปฏิบัติครบตามหลักสัมมัตตะสิบประการ คือ
มรรคมืองค์แปด ผนวกด้วยสัมมาฐานะ และ
สัมมาวิมุตติ โดยการปฏิบัติถูกต้องตามกฎ
อิทัปปัจจยตา ไม่มีเวทนาโง่ ที่ทำให้พอใจ
ในผลกรรมนานาชนิด. เจ้าลัทธิต่างอินเดีย
ได้ ที่ฟ้องสมัยกับพระพุทธองค์ ได้ทราบ
เรื่องพระพุทธองค์ทรงสอนเรื่องความสิ้นกรรม

จึงได้ส่งศิษย์มาถามปัญหา หรือขอศึกษา คือ เรื่องโศภสปัญหาในปารายนวรรค ขุททกนิกาย ซึ่งรู้จักกันดี และพลอยเอาคำตอบเหล่านั้นมาศึกษาและปฏิบัติ.

เรื่องกรรม ที่ถูกตู่หรือนำไปสอนกันอย่างผิด ๆ มีอยู่มากในหนังสือที่กำลังแพร่หลายอยู่ในโลกสมัยนี้ คือหนังสือที่เขียนขึ้นมาโดยชาวอินเดียหรือชาวต่างประเทศ ในหัวข้อว่า “กรรมและการเกิดใหม่” เป็นเรื่องกรรมและการเกิดใหม่อย่างลัทธิฮินดู แต่ใช้ชื่อเป็นพุทธศาสนา. พุทธศาสนากำลังถูกตู่ซึ่งจะต้องรับรู้กันได้ และทำความเข้าใจกัน

เสียใหม่ ให้เป็นเรื่องกรรมในพุทธศาสนา
 อย่างบริสุทธิ์. พระพุทธองค์ทรงยอมรับ
 เรื่องกรรมที่สอนกันอยู่เพียงครั้งเดียว คือ
 กรรมดีกรรมชั่วและการต้องเป็นไปตามกรรม
 ที่สอนกันอยู่ก่อนพุทธ หรือนอกพุทธ ว่าเป็น
 พวกรกรรมวาที ที่ถูกต้องไม่เป็นมิจฉาทิฎฐิ
 แต่ได้ทรงผนวกเรื่องสุดท้ายคือการสิ้นกรรม
 ตามหลักพุทธศาสนาโดยเฉพาะเข้าไป ให้
 สมบูรณ์. กรรมสิ้นกรรมนี้ เรียกได้เป็นสอง
 ชื่อ คือเป็นกรรมที่สาม คือมีกรรมดี กรรมชั่ว
 กรรมที่สิ้นไปแห่งกรรมดีกรรมชั่ว. แต่มีวิธี
 นับอีกอย่างหนึ่ง คือ กรรมดี กรรมชั่ว

กรรมเจือกัณและกรรมเป็นที่สิ้นแห่งกรรม
 ทั้งปวง. ถ้านับอย่างนี้ ก็กลายเป็นกรรมที่สี่.
 ถ้าเราถือว่ากรรมที่เจือกัณนั้น ก็เป็นกรรมดี
 กรรมชั่วนั้นเองตั้งนี้แล้ว มีแต่ ๓ กรรม ก็
 พอ, และเรียกกรรมที่ทำความสิ้นแห่ง
 กรรมทั้งปวงนั้น ว่าเป็นกรรมที่สามก็ง่ายดี
 สะดวกดี กะทัดรัดดี. ถ้ายังไม่มีกรรมที่
 สามนี้ ก็ยังไม่เป็นกรรมที่สมบูรณ์ตามหลัก
 พุทธศาสนา.

กรรมกับการเกิดใหม่. การเกิดใหม่
 มีทุกคราวที่ทำกรรม และทันทีที่ทำกรรม ไม่
 ต้องรอจนกว่าจะเข้าโลงแล้วไปเกิดใหม่ใน

ภาษาพูดตามธรรมดา. พอคิดและทำกรรม
จิตเปลี่ยนไปเป็นอย่างอื่น ตามอำนาจของ
ตัณหาและอุปาทานที่ทำให้เกิดภพ แล้วก็
เกิดชาติตามหลักแห่งปฏิจจสมุปบาท. ไม่
ต้องรอดตายเข้าโลงจึงเกิด นี่เป็นสิ่งที่ต้อง
เข้าใจไว้ ในฐานะเป็นหลักแห่งพระพุทธ-
ศาสนาโดยแท้จริง. เป็นหลักพุทธศาสนาที่
บริสุทธิ์ คือไม่ต้องมีอัตตา ไปเกิดใหม่ ซึ่ง
พลัดเข้าไปในพุทธศาสนาได้อย่างไร เป็นเรื่อง
ยุ่งยากที่จะสะสาง ไม่ต้องเกี่ยวข้องก็ได้ ตั้ง
หน้าแต่ที่จะไม่ให้มีการเกิดในกระแสแห่ง
ปฏิจจสมุปบาทก็พอแล้ว. ต้องมีการกระทำ

ความไม่เกิดจึงจะเป็นหลักพุทธศาสนาที่ถูกต้อง, หรือเป็นเรื่องกรรมที่ใช้เป็นที่ฟังได้จริง. ทำกรรมดี ก็เกิดดีทันที, ทำกรรมชั่ว ก็เกิดชั่วทันที ไม่ต้องรออะไรที่ไหนกันอีก. ถ้ามีการเกิดอีกหลังจากเข้าโลงแล้ว มันก็เป็นตามกรรมที่ทำกันที่นี้ และเกิดกันที่นี้นั่นเอง ไม่ต้องเป็นห่วงให้ยุ่งยากแก่การปฏิบัติ.

การรับผลกรรม. ต้องมองให้เห็นความจริงที่ว่า ขณะจิตที่ทำกรรมเป็นตัวกรรม, ขณะจิตถัดมาเป็นผลของกรรม, ส่วนนอกนั้นหรือถัดมาอีกเป็นผลพลอยได้ ซึ่งไม่แน่นอน อาจจะได้หรือไม่ได้ก็ได้, หรืออาจ

ได้ผิดจากที่หวังก็ได้ เพราะมีปัจจัยอื่นแทรกแซง. ผลที่เกิดแก่จิตที่กระทำนั้น แน่นนอนเป็นพุทธที่ไม่มีอัตตาหรือวิญญาณไปเกิดใหม่ ดังที่ตรัสไว้ในแก้วกฐสูตร. การถือว่าวิญญาณนี้ไปเกิดนั้น ผิดหลักที่ว่าบัดนี้ก็มีได้มีอัตตา. พอทำกรรมดี ก็ดี โดยไม่ต้องได้ดีที่หลัง, ทำกรรมชั่ว ก็ชั่ว โดยไม่ต้องได้ชั่วที่หลัง. แต่คนเขาถือกันว่าต้องได้ตามที่ต้องการ ก็เลยผิดหวัง เพราะมีปัจจัยอื่นแทรกแซง ทำให้เห็นไปว่า ทำดีได้ชั่วทำชั่วได้ดีไปเสียก็มี, เป็นสิ่งที่ต้องระวัง หรือเข้าใจเสียให้ถูกต้องในเรื่องการรับผลของกรรม.

การรับผลของกรรม ต้องเป็นไปในลักษณะที่เป็นสันทิฏฐิโก อกาลิโก เอหิปัสสิโก เสมอ. และต้องไม่ขัดกับความจริงที่ว่า ชัณฺธ์ทั้งห้าเป็นอนัตตา. จิตเป็นเพียงสิ่งที่ถูกผลักดันไปตามสิ่งปรุงแต่งให้ทำอะไรไปตามสิ่งแวดล้อม ปฏิภิกิริยาที่เกิดขึ้น เป็นสิ่งที่ต้องได้รับ มาบัญญัติกันตามความรู้สึกที่พอใจหรือไม่พอใจว่าดีหรือชั่ว, แต่ทั้งดีและชั่วล้วนแต่ผลักดันให้ทนทุกข์ทั้งนั้น จึงต้องหวังในความสิ้นกรรมหรืออยู่เหนือกรรม จึงจะเป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน ซึ่งเป็นพุทธะอันแท้จริง.

มีการบัญญัติกรรมทางศีลธรรมขึ้นมาอย่างมีอัตราตัวตนเป็นเจ้าของเรื่องขึ้นมาอย่างชัดกับหลักอนัตตาที่ทรงบัญญัติไว้ จะต้องเข้าใจกันให้ดี ๆ มิฉะนั้นจะไม่ได้รับประโยชน์อะไรจากการปฏิบัติในเรื่องนี้ คือไม่ได้อยู่เหนือกรรม. ถ้ายังต้องเป็นไปตามกรรมอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ก็ยังมีใช้หลักกรรมในพุทธศาสนา. จงมุ่งต่อกรรม ที่ทำความสิ้นสุดแห่งกรรมเกิด จะเป็นเครื่องรับประกันไม่ให้เดินออกนอกกลุ่มนอกทางโดยไม่รู้สึกรู้สักตัว.

กิริยากับปฏิกิริยา, หรือที่เรียกกันในภาษาวิทยาศาสตร์ว่า action และ reaction.

กิริยาหรือการเคลื่อนไหวของสิ่งที่มีชีวิต
ประกอบด้วยเจตนา โดยเฉพาะคือความ
อยากหรือต้องการด้วยกิเลส, เรียกว่า กรรม.
ถ้าไม่ประกอบด้วยกิเลสเช่นความต้องการ
ของพระอรหันต์ ไม่เรียกว่ากรรม แต่ก็ยัง
เรียกว่ากิริยา. ผลของกิริยาเรียกว่าปฏิกิริยา
ผลของกรรมเรียกว่าวิบาก, ผลนี้จะเกิด
ตามกฏธรรมชาติอย่างเที่ยงธรรม. คน
ธรรมดามีเจตนาเป็นเหตุให้เคลื่อนไหวจึง
เป็นกรรม, เจตนาดี ก็เกิดกรรมดี, เจตนา
ไม่ดี ก็เกิดเป็นกรรมชั่ว, ทุกคนได้รับการ
อบรมทางศีลธรรมและวัฒนธรรมให้ทำแต่

กรรมดี. ซึ่งมีผลเป็นการไม่ทำใครให้เดือดร้อน มิแต่ได้รับผลดีด้วยกันทั้งสองฝ่ายหรือทุกฝ่าย. เรื่องกรรมจึงเป็นเรื่องกฎธรรมชาติหรือเป็นวิทยาศาสตร์.

ชนิดของกรรม นี้กล่าวได้หลายรูปแบบตามลักษณะของการกระทำและผู้กระทำ. บางคนทำด้วยความเห็นแก่ตนเพื่อความมีตัวตนที่ต้องการ. บางคนก็ทำกรรมชนิดที่จะให้หมดตัวตน เป็นการบรรลุนิพพาน. มีคนพอใจสิ่งที่เรียกว่ามนุษยสมบัติ สวรรคสมบัติ นิพพานสมบัติ จนดุก่่ายกับจะคัดค้านกันอยู่ตลอดเวลา. บางคนชอบทำ

อย่างปิดทองหน้าพระ บางคนก็อย่างปิดทองหลังพระ. บางคนต้องเป่าปี่ตีกลองเมื่อทำบุญ บางคนไม่ต้อง. บางคนมีพิธีรีตองเกินขนาด บางคนไม่ต้องมีพิธีรีตองอะไร. บางคนทำเพราะความกลัวทางไสยศาสตร์ครอบงำ บางคนทำอย่างเป็นชาวพุทธสมชื่อ, จึงดูมากมายหลายรูปแบบ แต่สรุปแล้วก็ได้เป็นสองอย่าง คือ อย่างมีอัตตาและเพื่ออัตตา และแบบที่ต้องการหมดอัตตา หรือความเห็นแก่ตน. บางคนทำเป็นการค้า และหวังกำไรเกินควร, บางคนต้องการให้สิ้นสุดแห่งวัฏฏสงสาร, ดูเอาเองเถิด. คน

ธรรมดาสามัญก็ทำเพื่อทำไ้เกินควรกันแทบ
ทั้งนั้น.

กรรมกับอนัตตา. ความคิดเรื่อง
กรรมกับอนัตตานี้ มีความสับสนเข้าใจยาก
อยู่หลายประการ. มีภิกษุรูปหนึ่งทูลถาม
พระพุทธองค์ว่า “กรรมที่อนัตตากระทำ จะ
มีผลมาถูกอัตตาได้อย่างไร?” ข้อนี้เป็น
เพราะได้รับคำสั่งสอนเรื่องอนัตตาว่าผู้ทำ
เป็นนามรูปที่เป็นอนัตตา ทำกรรมแล้ว จะมี
ผลแก่อัตตา คือผู้ตั้งใจกระทำได้อย่างไร.
ความคิดใหม่เรื่องอนัตตา ตีกันกับความคิด
เก่าเรื่องอัตตา. มีอัตตาที่สมควรเป็นอนัตตา

แล้วกระทำในนามของอนัตตา แต่ความรู้สึก
เป็นอัตตายังคงมีอยู่เพื่อรอรับผลกรรม, จึง
ได้เกิดคำถามอย่างนั้น. ถ้าจะให้ถูกต้องจะ
เห็นว่า เมื่อนามรูปหรือกายใจเป็นอนัตตา
ผลก็จะถูกต้องนามรูปที่เป็นอนัตตา. แต่
ถ้านามรูปที่เต็มไปด้วยความรู้สึกเป็นอัตตา
ผลมันก็จะถูกต้องสิ่งเป็นอัตตาอยู่ตลอดเวลา.
กรรมเองก็เป็นอนัตตา ผลกรรมก็เป็นอนัตตา
การเป็นไปตามกรรมก็เป็นอนัตตา, สิ่ง
สมมติเรียกว่าคนหรือสัตว์ ที่เป็นผู้ทำกรรม
ก็เป็นอนัตตา, กรรมกับอนัตตาไม่เคยแยก
กัน, และไม่ได้ขัดขวางอะไรกันเลย.

การสิ้นกรรม เป็นเรื่องเดียวกับนิพพาน, หรือเป็นไฉพจน์ของนิพพาน. แต่ชาวบ้านได้อาจารย์ที่ไหนมาสอนกันให้เชื่อว่าตายคือสิ้นกรรม. พอใครตายก็พิมพ์กันว่า สิ้นกรรมไปที่พ่อเอ๊ย. และอีกอย่างหนึ่งมักจะพูดกันว่า ตายไปตามบุญตามกรรม โดยที่หารู้ไม่ว่าที่กำลังอยู่นี้ ก็กำลังเป็นไปตามบุญตามกรรม กว่าจะสิ้นกรรมจริงๆ คือลุดถึงนิพพาน.

นิพพานคือว่างจากกรรมและผลกรรม และว่างตลอดไปถึงการเวียนว่ายไปตามกรรม. นิพพานจึงเป็นที่น่ารักไม่ใช่

น่ากลัว. แต่คนก็ยังชอบการเวียนว่ายไปตามกรรม โดยเฉพาะกรรมที่ปรารถนาเอง ตามกิเลสของตน ซึ่งไม่เคยได้ตามที่ปรารถนา. คนมีอัตตาจัด ก็เกลียดกลัวความสิ้นกรรม เพราะความต้องการของอัตตา นั้นอยู่ที่ผลกรรมอันน่ารักตามแบบของเขา.

กรรมเป็นอุปธิ หรือของหนัก. เมื่อมีกรรม ก็ต้องเป็นไปตามกรรม มีกรรมเป็นเครื่องผูกพัน ทั้งกรรมดีและกรรมชั่ว. กรรมดีทำให้ต้องหัวเราะ, กรรมชั่วทำให้ต้องร้องไห้, ซึ่งเหนื่อยเกือบตายด้วยกันทั้งสองฝ่าย. แต่ทายกทายิกาทั้งหลายยังชอบหัวเราะ และ

จะจัดเป็นมหากุศลด้วยซ้ำไป. เมื่อไม่มีกรรมเป็นเครื่องผูกพัน ก็เหมือนไม่มีโซ่ติดขา ไม่ว่าจะเป็่็นโซ่เหล็กหรือโซ่ทองคำฝังเพชร. ชีวิตเป็นของหนัก เพราะมีกรรมเป็นเครื่องถ่วง ด้วยการต้องแบกไว้ ทุนไว้ หาบไว้. ความสิ้นกรรมเป็นของเบา อิศสระ, แต่น้อยคนจะชอบ เพราะมันของอัตตาบังเอาไว้.

สรุปความ : ถ้าเป็นชาวพุทธ จงพยายามทำแต่กรรม ซึ่งเป็นที่สิ้นสุดแห่งกรรมเกิด. เมื่อเห็นกรรมเป็นสิ่งที่ยึดครองชีวิต ก็จงพยายามปฏิบัติ ปรับปรุง และต่อสู้ทุก

วิถีทาง เพื่อเอาชนะกรรมทั้งดีและชั่ว ไม่ให้
 มากดทับอยู่ในจิตใจ, จึงทำให้จิตใจสะอาด
 สว่าง สงบ อยู่ด้วยการไม่มีกรรมหรือผลกรรม
 มารบกวน. คนทั่วไปสมัยนี้ ให้ความหมาย
 แก่คำว่ากรรม ในฐานะของชั่วไม่น่าปรารถนา
 ก็เป็นการถูกต้องแล้ว เพราะทั้งกรรมดีและ
 ชั่วก็ล้วนแต่ไม่น่ารัก (อัปปรีย์) เพราะทำให้
 เกิดการเวียนว่าย ไม่มีการพักผ่อนเสียเลย
 นั่นเอง.

กรรมในพุทธศาสนา คือกรรมที่
 ทำความสิ้นแห่งกรรมทั้งปวง จนชีวิตอยู่
 เหนือกรรม เป็นสิ่งที่ควรรู้จัก และทำให้เกิด

มืออยู่กับเนื้อกับตัว. “เหนือกรรม” เป็นสิ่ง
ที่ต้องได้ต้องถึง.

โมกขพลาราม

๗ เม.ย. ๓๑

ธรรมะใกล้มือ

- สมัครรับ SMS ข้อธรรมฟรี เฉพาะเครือข่าย AIS
กด *455233300 แล้วกดโทรออก
- ธรรมะ “Twitter” ที่ www.twitter.com/buddhadasa
- ธรรมะดีดี (D³) รับ “ข้อธรรม” และ “เสียงธรรม”
www.facebook.com/buddhadasaarchives
www.facebook.com/book.bia
www.dhamma4u.com
www.bia.or.th
www.life-brary.com
- แอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟน ทั้ง iOS และ Android
 - BIA Dhamma eTravel : เที่ยวทั่วไทยให้ถึงธรรม
เปิดพื้นที่ธรรมในหัวใจสำหรับผู้ปฏิบัติธรรมมือใหม่
 - BIA Meditation : สงบจิต พินิจ ภาวนา
สัมผัสสมาธิกับการดับเสียงธรรมชาติ

ธรรมะในสวน ตักบาตรเดือนเกิด

- ทุกวันอาทิตย์แรกของเดือน ที่สวนโมกข์กรุงเทพ
- บูชาพระรัตนตรัย รับศีล และฟังธรรม ตักบาตรแบบครั้ง
พุทธกาล แล้วร่วมกรวดน้ำแผ่เมตตา ร่วมกินข้าวกันบาตร
- เจริญสติภาวนา และกิจกรรมมหรสพเพื่อปัญญา

หอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ

เป็นที่รวบรวม ดูแล รักษาและจัดระบบบริการการศึกษา ค้นคว้า เอกสารต้นฉบับและสื่อการศึกษาการเผยแพร่ต่างๆของท่านพุทธทาส ตลอดจนการให้บริการ ร่วมมือสนับสนุนการศึกษา ค้นคว้าวิจัย พัฒนาเผยแพร่และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านศาสนธรรม การจัดกิจกรรม เพื่อเสริมสร้างสติปัญญาและจิตใจ ให้เจริญเติบโตจนกล้าแข็งในความ ถูกต้องและดีงามอย่างริ้นรมย์ จนสามารถเป็นผู้ที่อยู่เย็นและเป็น ประโยชน์ยิ่งขึ้น